

УДК 929.727:61-057.4(477.83-25)(093.4),16”

Тестамент львівського патриція Марціна Кампіана (1629 р.)

Оксана ВІННИЧЕНКО

*Український католицький університет,
Гуманітарний факультет, кафедра нової і новітньої історії України,
вул. Козельницька 2а, м. Львів 79026, Україна
vinnychenko@ucu.edu.ua*

Заповіт львівського патриція і доктора медицини Марціна Кампіана був укладений незадовго до його смерті 19 квітня 1629 р. В акті останньої волі цього видатного львів'янина міститься інформація про майно, борги, благодійність, прагнення спасіння душ і конфлікт з містом. Текст заповіту є доволі простим за композицією, не містить більшості притаманних тогочасним тестаментом формул, проте містить цитати з античних філософів і Святого Письма. Своє майно заповідач поділив порівну між сином і донькою, не забувши виділити третину майна дружині. Протекторами заповіту М. Кампіан обрав впливових у Львові й Речі Посполитій осіб.

Ключові слова: тестамент, Марцін Кампіан, Львів у XVII ст., міщанин, спадок, благодійність.

Ранньомодерні заповіти є одними з небагатьох джерел, які дають змогу побачити особистість людини в одномоментному зрізі відвертості перед обличчям смерті. Найціннішим у них є те, як тогочасна людина розуміла й бачила свій життєвий, реальний і уявний простір, вибудовувала ієрархію важливих справ для християнського завершення життя з подальшим спасінням душі. Тестаменти в суспільстві ранньомодерної Речі Посполитої вважали останньою життєвою справою, яка матиме наслідки після смерті заповідача. Тож і світське, і духовне право рекомендувало не створювати невірні укладеними заповітами клопоту ані спадкоємцям, ані власній душі: вважали, що спровоковані тестаментом судові процеси будуть тягарем і перешкодою у спасінні.

Практика укладення передсмертних актів останньої волі була притаманна всім станам ранньомодерного соціуму, і на їх змісті виразно позначався соціальний статус заповідачів. Міщани були станом прагматичним, про що говорять і їхні тестаменти: в них найбільше уваги присвячувалося майновим справам, натомість рідше знаходили відображення нематеріальні речі й особистісні аспекти. Під цим кутом зору особливо цінними є акти останньої волі,

укладені самостійно, без стороннього втручання (з боку юристів чи духовних осіб). Саме вони дають змогу побачити ранньомодерну людину такою, якою вона бачила себе або намагалася себе зобразити. У цьому контексті з огляду на самостійність (і, ймовірно, власноручність) привертає увагу заповіт Марціна Кампіана (див. *документ*)¹, львівського патриція², чия остання воля досі не була опублікована і не отримала належного опрацювання³. Уявний простір цієї непересічної (і зважаючи на її роль в історії Львова першої третини XVII ст., і з огляду на освіченість) людини перед обличчям смерті вимальовує цікаву картину міжстанових, міжетнічних та міжконфесійних контактів.

Постать львівського патриція Марціна Кампіана (інакше Новокампіана) (*бл. 1574 †1629), який займав уряд бурмістра, а за фахом був доктором медицини, неодноразово привертала увагу істориків, тож його біографія загалом відома (хоч і не має спеціального дослідження⁴), і тут достатньо згадати лише її головні віхи. Його батьками були Павел Кампіан, який прибув з Кракова до Львова⁵ і прийняв тут міське право в 1560 р.⁶, та Анна з львівської родини Гринвальдів. Відомо, що М. Кампіан здобув добру освіту: в 1599 р. записався до Краківського університету, а за три роки став бакалавром вільних мистецтв. Достеменно невідомо, коли і де саме М. Кампіан здобув медичну освіту. Знаємо

¹ Центральний державний історичний архів України у Львові (далі – ЦДІА України у Львові), ф. 52 (Магістрат м. Львова), оп. 2, спр. 676, стор. 2–11.

² Окреслення „патрицій” не часто застосовували в тогочасній міській документації: зазвичай представника міської верхівки величали за тим урядом, який він посідав, або за наявним у нього ступенем магістра чи доктора права або медицини (як це й було у випадку М. Кампіана, котрого називали райцею і доктором). З-поміж понад півтори тисячі львівських тестаторів, чії заповіти були укладені в 1551–1700 рр. і збереглися до нашого часу, лише п’ятеро були поіменовані у львівських міських актах як „патриції”: Вавжинець Тацік (1627 р.), Александер Шмідт (1645 р.), Якуб Космігель (Космігель; 1645 р.), Анджей Дудкевич (1667 р.), а також мешканець італійського міста Бергамо Юзеф Браві (1661 р.) (*Testamenty mieszkańców lwowskich z drugiej połowy XVI i z XVII wieku. Katalog / Opracowała Oksana Winnyczenko. Warszawa, 2017 [Katalogi testamentów mieszkańców miast z terenów Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego do 1795 roku / Pod redakcją Urszuli Augustyniak. T. 4]. S. 142, 209, 212, 253, 262. Nr 744, 1118, 1133, 1366, 1413).*

³ В. Лозінський у своїй відомій (і популярній) праці, присвяченій місту Львову і його мешканцям в ранньомодерному часі, почасти переказав зміст заповіту М. Кампіана: *Łoziński W. Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie w XVI i XVII wieku. Lwów, 1902. S. 111–112.*

⁴ Поза біограмою в „Польському біографічному словнику”: *Kowalska H. Kampian (Camprianus, Novicampianus) Marcin // Polski Słownik Biograficzny (далі – PSB). Wrocław, 1964–1965. T. XI. S. 592–594.*

⁵ *Kowalska H. Kampian (Novicampianus, Novicampius, Novus Campianus) Pawel // PSB. T. XI. S. 594.*

⁶ *Заяць О. Громадяни Львова XIV–XVIII ст.: правовий статус, склад, походження. Київ; Львів, 2012. С. 301.*

лише, що Павел оплатив синові чотири роки студій у Кракові й Італії, а перед 1606 р. Марцін уже повернувся до Львова. Провадив тут медичну практику, в 1626 р. навіть був зарахований до числа королівських лікарів Сигізмунда III Вази. Дружиною Марціна стала Ельжбета, донька львівського аптекаря Павла Абрагамовича (давнього ворога його батька)⁷, її посаг зміцнив матеріальне становище М. Кампіана.

Особливе становище у Львові родини Кампіанів (як батька Павла, що помер у 1600 р., так і його сина Марціна) Владислав Лозінський пояснював тим, що вони як заможні міщани неодноразово й масштабно допомагали кредитами місту в скрутні часи⁸. Це сприяло урядницькій кар'єрі М. Кампіана у Львові, де він упродовж тривалого часу займав магістратські посади: був лавником у 1610–1613 рр., райцею в 1613–1629 рр., а також королівським бурмістром у 1628 р.⁹ Перебуваючи на цих урядах, Марцін спричинився до побудови нової вежі ратуші (не шкодуючи на це навіть власних коштів), кредитував відновлення знищених татарським нападом міських сіл Зубра і Сихів, займався перебудовою міських мурів (зі сторони Галицького передмістя) тощо¹⁰. Отримав згоду від короля на гайдуцьку хоругву, на утримання якої встановлено спеціальний податок (так зване „гайдучне”). Найбільша заслуга М. Кампіана перед містом припала на час епідемії чорної віспи 1623 р., коли своїми енергійними діями він рятував населення Львова особисто й фінансово. У результаті місто стало боржником Марціна, під його контролем опинилися міські прибутки, маєтності та підприємства. Будучи благодійником і кредитором Львова, М. Кампіан отримав також можливості для зловживань владою¹¹, у чому згодом (у 1628 р.) його оскаржив від імені міської громади райця Еразм Сикст. М. Кампіан програв судовий процес, у результаті чого згідно з судовим декретом вийшло так, що тепер вже він став боржником міста. М. Кампіан апелював зі скаргою до короля, і той наказав міському уряду вирішити справу полюбовно та реабілітувати й очистити ім'я колишнього райці, проте магістрат не погоджувався йти на компроміс з колишнім членом. Помер Марцін 19 квітня 1629 р. (у часі тривання вже другого судового процесу) від несподіваної й важкої хвороби.

Доля цієї непересічної й важливої для міста особи була складною¹². Певний час міська громада й влада дійсно відчували до М. Кампіана велику

⁷ Kowalska H. Kampian (Campianus, Novicampianus) Marcin. S. 592.

⁸ Łoziński W. Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie... S. 86, 89.

⁹ Kapral M. Urzędnicy miasta Lwowa w XIII–XVIII wieku. Toruń, 2008. S. 120–126, 219, 401.

¹⁰ Kowalska H. Kampian (Campianus, Novicampianus) Marcin. S. 592–593.

¹¹ Детальніше про характер претензій мешканців міста до М. Кампіана див.: Соціальна боротьба в місті Львові в XVI–XVIII ст. Збірник документів / Під редакцією Я. П. Кіся. Львів, 1961. С. 187–194 (№ 65).

¹² Kowalska H. Kampian (Campianus, Novicampianus) Marcin. S. 592–594.

вдячність, але потім, як писав В. Лозінський, „був знову час, коли сам наодинці протистояв загальному ополченню заздрості й інтриг, штурмові всієї львівської людності, котра його обзивала лихварем, здирником, виродком і тираном рідного міста”¹³. Сам Марцін у своїй останній волі намагався виправдатися і відстояти свою позицію, посилаючись на певні документи. Доводив райця свою невинність тим, що протягом усього часу наслідував інших „панів колег”, тобто не робив нічого надзвичайного, хоч і припускав, що через помилку або людську недосконалість справді міг завинити перед містом, але не більше як на тисячу злотих¹⁴.

Заповіт М. Кампіана промовляє про нього як про людину, яка здобула добру освіту і для передсмертного впорядкування справ і оформлення акту останньої волі не потребувала сторонньої допомоги. Хоч усталена практика укладення тестаментів львівськими міщанами передбачала присутність і активну участь певних міських урядників (вивчення львівських тестаментових та інших міських актових книг показало, що традиційно офіційними співучасниками в процесі укладання заповітів ставали вїйт і два лавники¹⁵). Про це свідчить тестація в акті останньої волі М. Кампіана, написання якого, як це вказано в самому тестаменті, відбулося 19 квітня 1629 р.¹⁶ в

¹³ *Łoziński W. Patrycyat i mieszczanstwo lwowskie...* S. 87.

¹⁴ ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 4.

¹⁵ Приміром, 3-поміж 18 тестаментів, які датовані 1629 р. і вписані у львівські міські книги (*Testamenty mieszkańców lwowskich...* S. 148–152. Nr 778–795), якщо не рахувати заповітів замарстинівського селянина і шевця з-під замкової юрисдикції, то майже в усіх випадках до укладення останньої волі (у тому числі й М. Кампіана) були запрошені й прибули вїйт (або уповноважений замість нього) і два лавники, а на Галицькому передмісті за розпорядженням вїйта такі ж функції виконували ландвїйт (або його замісник) і двоє старших передмістя (передміських вулиць) (ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 44, стор. 260, 1104; спр. 45, стор. 59, 599; спр. 340, стор. 117, 123, 134, 140, 144, 146, 151, 154–155, 160, 174). Лише двічі це число посадовців було інакшим: до укладення заповіту офіційно були залучені тільки двоє лавників (Там само. Спр. 340, стор. 163) або вїйт і троє лавників (Там само. Стор. 177). Навіть у випадку М. Кампіана, як видно із впису в тестаментову книгу, той формально закликав до себе лише трьох урядників: вїйта Яна Альнпека і лавників Валенти Шольц Станцеля й Яна Массарі (Там само. Стор. 144).

¹⁶ Оригінал заповіту М. Кампіана не зберігся, його текст відомий за вписом у міські акти 28 квітня 1629 р. вже в часі суперечки стосовно його спадку (ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 1–11). 19 квітня того року в тестаментову книгу було вписано інформацію про подання укладеного заповіту на зберігання „ad cameram” (Там само. Спр. 340, стор. 144–145), а 20 квітня запис про укладення заповіту вміщено в расцькій книзі за той рік (Там само. Спр. 44, стор. 534–535). Витяг з тестаменту було вписано до расцької книги 25 березня 1630 р. (Там само. Спр. 45, стор. 776–777). Також див.: *Testamenty mieszkańców lwowskich...* S. 149. Nr 783.

Кампіанівській кам'яниці, розташованій на площі Ринок у Львові¹⁷. Заповіт був завірений власноручним підписом тестатора (із притисканням його особистої печатки) та автографами міських урядників і духівника, яких було запрошено для підпису і які були „притомні” і слухали зачитаний перед ними тестамент. Склад присутніх свідчить про високоповажність особи заповідача, серед них були лавники Ян Шольц¹⁸, Валенти Шольц¹⁹ і Ян Массарі²⁰, вїйт і райця Ян Альнпек²¹, райця Марцін Коженювський²², міський писар Войцех Зимницький²³, міський судовий і публічний писар Вавжинець Смялецький²⁴. Духовний уряд представляв вікарій Флоріан Назаркович²⁵. З них усіх лише Ян Альнпек зазначив, що підписується „як свідок” (*uti testis*)²⁶. Разом присутніх осіб-свідків було сім, про що, треба гадати, заповідач подбав спеціально – як того вимагало римське й міське право²⁷.

Змістова структура заповіту розпочиналася специфічною й рідковживаною латиномовною інвокацією „In nomine tuo dulcissime Jesu. Amen” та розлогою оригінальною за наповненням латиномовною преамбулою²⁸

¹⁷ Кампіанівська кам'яниця знаходилася приблизно посередині західної переї (сторони) площі Ринок (Атлас українських історичних міст. Т. 1: Львів / За наук. ред. М. Капралю. Київ, 2014. Карта 3.7); зараз на її місці стоїть будинок № 29. Згідно із записом у тестаментовій книзі, для укладення заповіту М. Кампіан закликав міських урядників до свого будинку, котрий розміщувався між кам'яницями райці й доктора медицини Павла Домініка Геппнера та Мацея Носовського (ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 340, стор. 144).

¹⁸ Ян Шольц – лавник у 1620–1636 pp. (*Kapral M. Urzędnicy miasta Lwowa...* S. 221, 407).

¹⁹ Валенти Шольц Станцель – лавник у 1617–1633 pp. (*Ibid.* S. 220, 407).

²⁰ Ян Массарі – лавник у 1629–1633 pp. (*Ibid.* S. 221, 398).

²¹ Ян Альнпек (Алембек) – райця в 1618–1630 pp. і вїйт у 1629 p. (*Ibid.* S. 122–126, 372).

²² Марцін Коженювський – райця в 1624–1646 pp., провізор катедрального костелу і школи (*Ibid.* S. 124–133, 392).

²³ Войцех Зимницький – міський раецький писар у 1616–1639 pp., лавник у 1626–1639 pp. (*Ibid.* S. 221, 342, 418).

²⁴ Вавжинець Свечкович Смялецький – міський судовий (лавничий) писар у 1627–1635 pp. (*Petrišak B. Pisarze miejscy lwowsy jako testatorzy i spadkobiercy od XIV do pierwszej połowy XVII wieku // Kwartalnik Historii Kultury Materialnej. Warszawa, 2013. Rok LXI. Nr 2. S. 302–303*).

²⁵ Флоріан Назаркович (Назаркевич) – вікарій, з 1641 p. пенітенціарій (сповідник) катедрального костелу у Львові (*Kreťosz J., ks. Organizacja archidiecezji lwowskiej obrządku łacińskiego od XV wieku do 1772 roku. Lublin, 1986. S. 143*).

²⁶ ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 11.

²⁷ *Szczerbic P. Ius municipale, to jest prawo miejskie majdeburskie, nowo z łacińskiego i z niemieckiego na polski język z pilnością i wiernie przełożone / Wydał Grzegorz M. Kowalski. Kraków, 2011 [Bibliotheca Iagiellonica. Fontes et Studia. T. 20]. S. 216*.

²⁸ ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 2.

(уже перша її фраза – „*Volentem ducant fata*” – вказує на знайомство тестатора з творами античних класиків²⁹). Структура основної частини тестаменту була чіткою і прагматичною, що відрізняло акт останньої волі М. Кампіана від інших міщанських заповітів. За задумом автора контекст тестаменту містив такі рубрики: „*Długi co mi kto winien został*”, „*Com ia komu winien*”, „*Dispositio bonorum*”, „*Bona stantia et illorum diuisio*”, „*Przedmieyską maiętnosc tak rozrządzam*”, „*Patronow testaменту tego naznaczam*”³⁰, що вказує на організованість і системність мислення заповідача.

Зміст документа розпочинався, як це часто практикували тодішні міщани в заповітах, з переліку заборгованостей тестаторові. Першим боржником М. Кампіана виступала „Львівська республіка”, яка відповідно до контракту заборгувала йому „щонайменше” 15 тисяч злотих³¹. Далі подано перелік заборгованостей окремих осіб та інституцій, яких тут перелічено за розміром їхніх залежностей (не рахуючи коштовних предметів): Ян Бернатович (3 000 злотих), Торос Бернатович (2 000 злотих; у тестаменті сплату цих двох найбільших боргів заповідач відтермінував до 21 січня 1630 р.), „залізник” Кшиштоф³² (1 500 злотих), Марцін Роттендорф (1 200 злотих), львівські монахи Бернардинського ордену (600 злотих), Янова Вольфовичова (400 злотих), львівські монахині закону Святої Бригіди (330 злотих), підстароста Александер Саріуш Залеський³³ (300 злотих), якийсь Комонецький (300 злотих), бургграф Северин Кшикавський³⁴ (280 злотих), львівські монахи Францисканського ордену (200 злотих, ще 150 злотих боргу тестатор подарував), Ян Домбровський (200 злотих), львівські монахині закону Святої Клари (200 злотих), сокальські монахи Бернардинського ордену (200 злотих), Ян Баптиста (60 злотих), міська

²⁹ Тут вміщено частину вислову грецького філософа-стоїка Клеанфа (*Ducunt volentem fata, nolentem trahunt*), перекладеного Сенекою на латину в „Моральних листах до Луцилія” (Seneca. *Ad Lucilium epistolae morales / With an English translation by Richard M. Gummere*. London, 1925. Vol. III. P. 228). М. Кампіан трохи видозмінив вислів, надавши йому іншої граматичної форми (*Volentem ducant fata*). Прикметно, що в описі бібліотеки М. Кампіана (коротко про її зміст див.: *Fritz J. Księgi lekarskie w lwowskich zbiorach XVI/XVII wieku*. Lwów, 1928. S. 8, 13), укладеному після його смерті, твори Сенеки не фігурували (ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 24–28).

³⁰ ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 2, 4, 5, 8, 9.

³¹ Там само. Стор. 2.

³² Очевидно Кшиштоф Кун, львівський міщанин і залізник, помер у 1632 р. (*Testamenty mieszkańców lwowskich...* S. 163. Nr 857).

³³ Александер Саріуш Залеський – львівський городський підстароста в 1617–1630 рр. (*Maleczyński K. Urzędnicy grodzcy i ziemscy lwowscy w latach 1352–1783*. Lwów, 1938 [Zabytki Dziejowe. Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego we Lwowie. T. VI. Zesz. 1]. S. 39).

³⁴ Северин Кшикавський – бургграф львівського Низького замку в 1623–1636 рр. (*Ibid.* S. 55).

лонгерія³⁵ (60 злотих), якийсь Свідерек (50 злотих, ще 50 злотих боргу заповідач пробачив), львівські монахині Домініканського ордену³⁶ (тестатор пробачив їх борг у 24 злотих)³⁷. Загальна сума заборгованостей становила 25 880 злотих, і з цього переліку видно, що борги заповідачеві локалізувалися головно в місті Львові. Прикметно, що в цей час тривав судовий процес між містом і М. Кампіаном, розпочатий ще попереднього року³⁸, проте на тексті тестаменту це майже не відобразилося. Заповідач і далі був переконаний у тому, що згідно з контрактом місто заборгувало йому. У відповідному фрагменті тестаменту М. Кампіан навіть натякнув, що названа ним сума міського боргу є неповною. Водночас з наведеного переліку бачимо, що заповідач повністю або частково пробачив деякі порівняно невеликі заборгованості.

Після перерахунку боржників М. Кампіан подав список власних заборгованостей і записів як окремим особам, так і міським установам³⁹. Зокрема тестатором були названі (тут їх також перелічено, починаючи від найбільшої суми залеглості): покійний замойський декан Миколай Кісліш⁴⁰ (2 000 злотих „до семінарії”, узурфрукт з яких становив 300 злотих, ще 200 злотих було записано на костел Святого Станіслава і з них тестатор за два роки заборгував 14 злотих чиншу, а ще 150 злотих відказав львівським єзуїтам),

³⁵ Лонгерія – міська комісія (утворена в 1577 рр.), складалася з економів (лонгерів), обраних з числа райців, лавників і членів колегії 40 мужів, котрі управляли і здійснювали контроль над міським господарством (*Kapral M.* Функціонування органів влади Львова у XIII–XVIII ст. (нарис історії інститутів магдебурзького права) // Український історичний журнал. Київ, 2006. № 5. С. 114; *Kapral M.* Urzędnicy miasta Lwowa... S. 13–14).

³⁶ Львівський монастир домініканок з костелом Святої Катерини був заново заснований (після пожежі) в 1627 р. на Галицькому передмісті (*Kurzej M.* Dawny kościół p.w. Św. Katarzyny Sieneńskiej i klasztor SS. Dominikanek (później cerkiew p.w. Św. Ducha i grekokatolickie seminarium duchowne) // *Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej. Cz. I: Kościoły i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa ruskiego.* Kraków, 2011. T. 19: Kościoły i klasztory Lwowa z okresu przedrozbiorowego. S. 215–216, 218).

³⁷ ЦДДА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 2–4.

³⁸ *Kowalska H.* Kampian (Campianus, Novicampianus) Marcin. S. 593–594; Соціальна боротьба в місті Львові... С. 187–194 (№ 65).

³⁹ ЦДДА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 4–5.

⁴⁰ Миколай Кісліш (Кісьлицький) – замойський декан, холмський вікарій і генеральний офіціал, парох у Щебжешині, брат львівського лавника Адама Осмольського. У заповіті, укладеному 6 жовтня 1620 р. у Замості, згадував про 14 тисяч злотих та інші грошові суми, які перебували як депозит у львівській ратуші під наглядом райців і які він розписав на побожні й харитативні цілі (у тому числі 10 000 злотих „на львівську семінарію” і 1 000 злотих львівським єзуїтам) (Там само. Спр. 229, стор. 1068–1082). Очевидно М. Кампіан позичив згадані 2 тисячі злотих з цих коштів, розміщених у ратуші.

шпиталь Святого Духа (500 злотих), покійний пан Словіковський⁴¹ (150 злотих), пан Кшчонович (70 злотих), Александер Паллярета (62 злотих 15 грошів), Мацей Гайдер (50 злотих), Міколай Шольц (40 злотих), пан Ярош (20 злотих), а також львівський міський уряд (до 1 тисячі злотих⁴²). Загалом сума грошових зобов'язань тестатора становила приблизно 4 092 злотих 15 грошів.

Наступним кроком у тестаменті М. Кампіана були записи на благодійність. Зокрема на „побожний банк” (*Mons Pietatis* – буквально „гора побожності”)⁴³ до Кампіанівської каплиці при львівському кафедральному костелі Марцін відказав 5 000 злотих (у тому числі 1 000 злотих були записані ще його батьком). Ці кошти мали бути роздані бідним ремісникам, вдовам, міщанам і міщанкам „без жодної нагороди”⁴⁴. Побожні записи тестатора на цьому не вичерпалися. Ще до цього М. Кампіан вибудував „за Божого сприяння” каплицю при львівській кафедрі⁴⁵, яка мала, за його задумом, сприяти прославлянню Господа і спасінню родини заповідача та його предків. А оскільки ця справа була родинною, то М. Кампіан висловив переконання, що всі рідні прикладатимуться до її підтримки своїм майном. Наразі ж тестатор для якнайшвидшого „відправлення хвали Божої” виділив 2 000 злотих для добудови й забезпечення каплиці⁴⁶.

Заповідач висловив побажання, щоб у каплиці служили четверо духовних – три мансіонарі⁴⁷ й один пробощ. До завершення каплиці вони мали

⁴¹ Можливо йшлося про львівського купця Людвіка Словіковського, котрий 1 грудня 1628 р. уклав заповіт і невдовзі помер (*Testamenty mieszkańców lwowskich...* S. 148. Nr 777).

⁴² У тестаменті М. Кампіан зазначив, що міський уряд Львова мав до нього претензії через вирубування лісу та інші роботи, насправді дозволені самим же урядом після епідемії 1623 р. Тестатор вважав, що може бути винним міському урядові суму не більшу 1 000 злотих (ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 5).

⁴³ Благодійний банк був заснований у 1599 р. П. Кампіаном, який у своїх заповітах 1598–1600 рр. виділив на нього 1 000 злотих; їх мали позичати вбогим львівським міщанам під заставу і „до року без жодного прибутку” (Там само. Спр. 25, стор. 1017; *Łoziński W. Patrycyat i mieszczanstwo lwowskie...* S. 87). Згодом до них додав 500 злотих райця Анджей Домбровський Самбор (*Pirawski T. Relatio status Almae Archidieoecesis Leopoliensis / Wydał Korneli Juliusz Heck. Lwów, 1893 [Materiały historyczne. Wydawnictwo Towarzystwa Historycznego we Lwowie. T. II]. S. 97*), про що згадано й у заповіті М. Кампіана. Про організацію й подальше функціонування банку див.: *Kreťosz J., ks. Organizacja archidiecezji lwowskiej...* S. 266–267.

⁴⁴ ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 5–6.

⁴⁵ Про Кампіанівську каплицю (раніше Струмилів) при кафедральному костелі у Львові див.: *Dzieduszycki M. Kościół katedralny lwowski obrządku łacińskiego pod wezwaniem Wniebowzięcia Najśw. Panny. Lwów, 1872. S. 23–26.*

⁴⁶ ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 6.

⁴⁷ При кафедральному костелі у Львові в той час діяло кілька колегій мансіонаріїв – священиків, які мали утримання за рахунок прибутків (грошей і натураліїв), записаних на них різними особами зі своїх маєтностей (*Kreťosz J., ks. Organizacja archidiecezji lwowskiej...* S. 144–145).

біля „різницького вітваря” відправляти три богослужіння (одне до Діви Марії, інше до Ісуса Христа, а третє реквієм з литаніями), а після добудови каплиці ці богослужіння мали відбуватися в ній. На проведення цих служб М. Камп'ян виділив ще 2 000 злотих. Самим духівникам заповідач записав 140 злотих щорічного прибутку зі Скнилівка⁴⁸, призначивши розпорядником маєтності й цих коштів сина Яна⁴⁹, а ще духівники мали отримувати чинш у розмірі 40 злотих на рік із суми 500 злотих, записаної⁵⁰ його батьком Павлом⁵¹. З цих 180 злотих річного прибутку три мансіонарії мали б отримувати 80 злотих, а пробощ 100 злотих. М. Камп'ян хотів, аби пробощем став його племінник Миколай, син сестри Зузанни Острогорської (вдови Марка Острогорського)⁵². І оскільки каплиця була родинною, то за родинною залишався й патронат над нею, зокрема право призначати надалі згаданих чотирьох духівників. А наразі в заповіті М. Камп'ян від імені сім'ї призначив пробоща (ним став ксьондз Кшиштоф Сікорський⁵³) і мансіонаріїв (названі ксьондз Якуб Розбіцький⁵⁴,

⁴⁸ Село Скнилівка, розташоване на західній межі Львова, від 1607 р. належало шпиталю Святого Духа, а в 1624 р. за дозволом короля було продане М. Камп'яну, згодом повернулося у власність шпиталю (Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich / Pod redakcją Bronisława Chlebowskiego, Władysława Walewskiego, Filipa Sulimierskiego. Warszawa, 1889. T. X. S. 681).

⁴⁹ ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 6–7.

⁵⁰ У своєму останньому заповіті, датованому 2 листопадом 1600 р., П. Камп'ян записав на каплицю 1 000 злотих, які мали бути передані на видеркаф і приносити 5 % прибутку на рік, а з цих 50 злотих щорічного чиншу 30 злотих призначив на каплана, 20 злотих – на ремонт та інші потреби каплиці (ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 25, стор. 1017; *Pirawski T. Relatio status Almae Archidioecesis...* S. 80).

⁵¹ Цю суму мала виділити згідно з батьковим заповітом сестра М. Камп'яна Зузанна Острогорська (ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 7).

⁵² Зузанна (*1566 †1633), донька Павла Камп'яна і дружина Марка Шарфенбергера Острогорського (*1569 †1617), котрий перебрався з Кракова до Львова і за сприяння тестя отримав тут міське право, був міським синдиком у 1608–1609 рр. і лавником у 1617 р. (*Biedrzycka A. Szarfenberger Ostrogórski Marek // PSB. Kraków, 2010–2011. T. XLVII. Zesz. 1. S. 96–97*). Померла в 1633 р., уклавши другий заповіт 3 лютого того ж року (*Testamenty mieszkańców lwowskich...* S. 164. Nr 861) та в присутності своїх дітей: Войцеха (з дружиною Катажиною Вольфовичовною), піддиякона Миколая і Анни (з чоловіком доктором медицини Марціаном Грозваєром) (ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 340, стор. 401–402).

⁵³ Кшиштоф Сікорський у 1615 р. був препозитом мансіонаріїв при катедральному костелі у Львові (*Pirawski T. Relatio status Almae Archidioecesis...* S. 73), у 1621 р. зафундував бенефіціум для сьомого мансіонарія, право патронату над яким знаходилося в руках міської ради (*Kreťosz J., ks. Organizacja archidiecezji lwowskiej...* S. 144).

⁵⁴ Якуб Розбіцький у 1615 р. був священиком без бенефіцію при катедральному костелі у Львові, а в 1628 р. – мансіонарієм і одночасно пробощем парафії Бібрка (*Pirawski T. Relatio status Almae Archidioecesis...* S. 84; *Kreťosz J., ks. Organizacja archidiecezji lwowskiej...* S. 144).

ксьондз Адам Кобилецький⁵⁵ і ксьондз Анджей, прізвища якого тестатор у заповіті не вказав)⁵⁶.

Кошти, якими М. Кампіан забезпечив названі записи, були виділені ним з 17 000 злотих⁵⁷, що зберігалися в готівці й коштовностях у єврейки Нахманки⁵⁸. Решту цієї суми й кошти, які очевидно мали бути повернуті його спадкоємцям, тестатор розділив таким чином: по 6 000 злотих відказав дружині, синові Яну й дочці Зузанні. Ще таку ж суму заповідач виділив „вбогим, невинним, голодним і спраглим”, кошти мали бути розподілені при каплиці „у спосіб гори побожності та формі братства милосердя”. Ці гроші належало роздавати бідним і з них же виділяти суми на богослужіння та щорічний ремонт каплиці⁵⁹.

Відказані дітям і на бідних кошти, згідно з тестаментом, мали залишатися при каплиці: братство милосердя й ексекutori⁶⁰ повинні були позичати їх шляхтичам і заможним міщанам під заставу цінних предметів і під 8 відсотків на рік. З отриманого за рахунок таких позик прибутку 1 % тестатор призначив братству за працю, а решту 7 % – дітям і на вбогих⁶¹. Готівкові кошти, якими диспонував у заповіті М. Кампіан, очевидно включали і суму неповернутих боргів, і суму, яка зберігалася в єврейки. Цікаво, що райця не став розпоряджатися окремо щодо кожної заборгованої йому суми і не уточнив способу розподілу цих грошей після смерті, як це зазвичай у заповітах робили міщани. Напевно саме це дало підставити стверджувати, що величезні статки М. Кампіана ним „не були унаочнені в офіційному тестаменті”⁶².

Усе нерухоме майно М. Кампіан розподілив між сином, донькою й дружиною. Кампіанівську кам'яницю поділив між сином і донькою, залишивши лише деякі її приміщення сестрі Зузанні Острогорській у

⁵⁵ Адам Кобилецький у 1615 р. був мансіонарієм при катедральному костелі у Львові й одночасно комендарієм (адміністратором) парафії в Рясному (*Pirawski T. Relatio status Almae Archidioecesis...* S. 73, 128).

⁵⁶ ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 7.

⁵⁷ Там само. Стор. 6.

⁵⁸ Роза Якубівна Нахманова (померла в 1637 р.) – дружина Нахмана Ісаковича (сина Ісака Нахмановича), представника львівської банкірсько-купецької єврейської родини Нахмановичів, яка після смерті чоловіка в 1616 р. енергійно продовжувала його діяльність, була державцею старостинських прибутків і мит у Львові (*Balaban M. Żydzi lwowscy na przełomie XVIgo i XVIIgo wieku. Lwów, 1906. S. 67, 81–82, 169–176; Horn M. Żydzi na Rusi Czerwonej w XVI i pierwszej połowie XVII w. Działalność gospodarcza na tle rozwoju demograficznego. Warszawa, 1975. S. 194*).

⁵⁹ ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 7.

⁶⁰ Ексекуторами каплиці згідно з волею М. Кампіана мали бути по двоє представників капітули й міської ради з числа родичів і спадкоємців (Там само. Стор. 8).

⁶¹ Там само. Стор. 8.

⁶² *Kowalska H. Kampian (Campianus, Novicampianus) Marcin. S. 594.*

пожиттєве користування⁶³. Дружині відказав як „третю жіночу частину” Шалінську кам’яницю⁶⁴, свого часу набуту від її рідних („з її дому вийшла”)⁶⁵. Синові також дісталася Біла Церква⁶⁶ зі старою білильнею й цегельнею та недобудованим „новим двором”. Передміські маєтності поділив на дві частини⁶⁷: Тембричовську вулицю⁶⁸ відказав дружині як третю частину передміських маєтностей, а Кампіанівську Волю⁶⁹ з двориком, порохівнею, млином і рештою осади відписав доньці Зузанні.

Окремо в заповіті М. Кампіан розділив рухоме майно (у тому числі невеличкі готівкові суми), причому найперше наділив ними не родичів. Цей перелік відказаних речей (меблі, посуд, матерії й килими) і послідовність записів на користь конкретних осіб унаочнили певну ієрархію особистих контактів та інтересів заповідача: львівському архієпископу Яну Анджею Прухніцькому⁷⁰ мав дістатися найбільший креденс, ксьондзам Якубу Скробішевському⁷¹ і

⁶³ Зузанна Кампіанівна 3 лютого 1633 р. уклала свій тестамент, перебуваючи саме в Кампіанівській кам’яниці (ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 340, стор. 400–402).

⁶⁴ Шалінська кам’яниця знаходилася на вулиці Шпитальній, тильною частиною фактично примикала до тилу Кампіанівської кам’яниці, розміщеною на Ринку (Атлас українських історичних міст. Т. 1. Карта 3.7); зараз на її місці стоїть будинок по вулиці Театральній 10.

⁶⁵ ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 8.

⁶⁶ Біла Церква – фільварок у власності М. Кампіана, розташований, як видається, у Скнулівку. Саме туди залучалися на роботи мешканці міста, передмість і міських сіл та скеровувалися будівельні й інші матеріали, що відбувалося внаслідок зловживань М. Кампіана на посаді райці й лонгера і в чому його звинувачували під час судового процесу в 1628 р. (Соціальна боротьба в місті Львові... С. 187–194 (№ 65); *Zubryk R. Gospodarka finansowa miasta Lwowa w latach 1624–1635. Lwów, 1930 [Badania z dziejów społecznych i gospodarczych pod redakcją prof. Fr. Vujaka. Nr 7]. S. 119).*

⁶⁷ ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 9.

⁶⁸ Темричовська (Тембричовська, Тембрицька) вулиця була розміщена на півтора лану (першого тракту Галицького передмістя), придбаного П. Кампіаном у 1561 р. від Стефана Темрича, поряд із Кампіанівською вулицею; нині це територія вздовж вулиць Личаківської і Миколи Лисенка (Описи передмість Львова XVI–XVIII століть / Упорядник Андрій Фелонюк. Львів, 2014. С. 166; *Долинська М. Історична топографія Львова XIV–XIX ст. Львів, 2006. С. 195–200, 286–287).*

⁶⁹ Кампіанівська Воля (Вулька) – оселя на Галицькому передмісті, розміщена на території біля й на місці сучасного Личаківського цвинтаря; вперше згадана в реєстрі шосового податку 1618 р. поряд з Темричовською вулицею (Описи передмість Львова... С. 192; *Долинська М. Історична топографія Львова... С. 174–175, 200–201).*

⁷⁰ Ян Анджей Прухніцький – львівський архієпископ у 1614–1633 рр., мав конфлікти з міщанами і міською радою Львова (*Gębarowicz M. Próchnicki Jan Andrzej // PSB. Wrocław, 1984–1985. T. XXVIII. Zesz. 4. S. 547–550).*

⁷¹ Якуб Скробішевський (помер у 1635 р.), професор Краківського університету, львівський канонік (після 1610 р.), у 1630 р. був одним з арбітрів у справі про поділ

Мельхіору Стефанідесу⁷² – винні кубки, Войцехові Зимницькому – два срібні ліхтарі, сестрі Зузанні – срібна конівка⁷³, докторові Марціану „Познанчику” Грозваєру⁷⁴ і Войцехові Острогорському⁷⁵ та їх дружинам – усі шати й матерії (поза виділеними на похорон), докторові Марцінові Коженювському – срібний казанок, ксьондзу Мельхіору Очковському⁷⁶ – срібна скляниця, панам райцям (як зазначив тестатор, „моїм милим колегам”) – чотири середні „диванські” коверці, Кампіанівській каплиці – три великі „диванські” і чотири нові „мелібанські” коверці, студентові Новопольчикові й хлопцю Баранові – по 50 злотих, Миськові – 10 злотих, Янові Массарі – „мелібанський” коверець, кухарці та іншій челяді – по 20 злотих. Також дружині мав відійти увесь кухонний посуд і кухонне спорядження (і ще 300 злотих як компенсація за якісь інші рухомості, напевно принесені нею у вигляді посагу), а транспортні засоби, коні й худоба мали залишитися „при Скнилівку”, тобто в розпорядженні сина⁷⁷.

Традиційно для ранньомодерних тестаторів М. Кампіан подбав про опіку над своїми рідними, котрі залишалися без батьківської й чоловічої турботи. Опікунами сина й доньки (як і успадкованого ними майна) до їх повноліття стали його сестра Зузанна Острогорська, ксьондз Якуб Скробішевський, ксьондз Мельхіор Стефанідес, Войцех Зимницький і Ян Массарі, а опікунами дружини – канонік Мельхіор Очковський, доктор і львівський райця Марцін Коженювський⁷⁸.

Як і всі тогочасні тестатори, М. Кампіан прагнув точного виконання своєї останньої волі, тож задля гарантованої реалізації розпоряджень призначив

майна між вдовою М. Кампіана та іншими його спадкоємцями (*Stopka K. Skrobiszewski Jakub // PSB. Warszawa; Kraków, 1997–1998. T. XXXVIII. Zesz. 2. S. 386–389*).

⁷² Мельхіор Стефанідес (помер у Львові в 1638 р.), син львівського ремісника, ректор Замойської Академії, у 1625 р. за презентою ради міста Львова став каноніком у львівському кафедральному костелі (*Biedrzycka A. Stephanides (właśc. Stefanowicz) Melchior // PSB. Kraków, 2004–2005. T. XLIII. Zesz. 5. S. 430–432*).

⁷³ Згодом вдова М. Кампіана розповідала нібито Зузанна Кампіанівна Острогорська після смерті свого брата приховала 60 тисяч злотих (ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 340, стор. 316).

⁷⁴ Марцін Грозваєр (*1593 †1653), доктор медицини, згодом лавник у 1635–1640 рр. і райця в 1640–1653 рр., його дружиною була Анна Острогорська, племінниця М. Кампіана (*Wiktor Z. Groszawer Marcin // PSB. Wrocław, 1960–1961. T. IX. Zesz. 1. S. 13; Kapral M. Urzędnicy miasta Lwowa... S. 386*).

⁷⁵ Войцех Острогорський (помер перед 1642 р.), син Марка Шарфенбергера Острогорського і Зузанни Кампіанівни, член колегії 40 мужів у 1631–1635 рр., його дружиною була Катажина Вольфовичовна (*Biedrzycka A. Szarfenberger Ostrogórski Marek. S. 96–97; Kapral M. Urzędnicy miasta Lwowa... S. 276, 402*).

⁷⁶ Мельхіор Очковський, у 1615 р. львівський канонік і парох у Глинянах (*Pirawski T. Relatio status Almae Archidioecesis... S. 67, 144*).

⁷⁷ ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 9–10.

⁷⁸ Там само. Стор. 10.

„патронами” тестаменту⁷⁹ впливових у Речі Посполитій і Львові осіб. Першим серед них був названий коронний канцлер і холмський єпископ Якуб Задзік⁸⁰, другим – львівський архієпископ Ян Анджей Прухніцький, а після них їхніх наступників. Першого заповідач назвав „завжди вельми милостивим патроном і добродієм”, а другого – „вельми милостивим паном і меценатом”. Третього патрона – раєцького писаря Войцеха Зимницького – М. Кампіан нарік „великим приятелем”⁸¹. Цьому останньому спадкоємці повинні були щороку виплачувати по 200 злотих⁸².

* * *

З передсмертного тестаменту М. Кампіан постає міщанином, який намагався, попри важку хворобу, повною мірою впорядкувати земні справи, а особливо ті, що стосувалися майна. Акт останньої волі швидше за все був написаний заповідачем власноручно і мав чітку структуру з рубрикацією, що дуже рідко траплялося в ранньомодерних тестаментах. Формуляр заповіту містить лише кілька властивих для цього типу актів клаузул, у ньому немає пишної наррації про віросповідання і розкаяння в гріхах, проте тестатором були зроблені всі кроки, необхідні для християнського відходу з життя. Найперше він розпорядився віддати власні борги, задекларував заборгованості інших перед собою, потурбувався про спасіння своєї душі та душ своїх предків. М. Кампіан розпорядився також роздати щедрю милостиню, хоча і без висловлення будь-яких умов (тоді як інші заповідачі, зазвичай у таких випадках, просили молитися за душу). Усе нерухоме майно порівну розділив між сином, донькою і дружиною, не наголошуючи на співвідношенні вартості між частками, виділеними для окремих спадкоємців. Виконання заповіту М. Кампіан доручив впливовим у Речі Посполитій і Львові особам, прагнучи таким чином забезпечити ретельну реалізацію своєї волі. Сам тестамент становить інтерес як сам по собі, так і в комплексі з іншим джерелами, які стосуються життя, смерті й розподілу спадку М. Кампіана, та вимагає ретельного вивчення.

⁷⁹ Там само. Стор. 9.

⁸⁰ Якуб Задзік – коронний канцлер у 1628–1635 рр., одночасно холмський (у 1624–1635 рр.), пізніше краківський (у 1635–1642 рр.) єпископ (Urządnicy centralni i nadworni Polski XIV–XVIII wieku. Spisy / Opracowali Krzysztof Chłapowski, Stefan Ciara, Łukasz Kądziała, Tomasz Nowakowski, Edward Opaliński, Grażyna Rutkowska, Teresa Zielińska. Kórnik, 1992. S. 56, 215).

⁸¹ Про приятельські відносини М. Кампіана і В. Зимницького див.: *Петришак Б.* „Лицар пера і каламаря” – писар міста Львова Войцех Зимницький (1583–1639 рр.). Львів, 2011. С. 72, 101–102.

⁸² Вдова М. Кампіана відмовилася виплачувати цю квоту В. Зимницькому (перелік її претензій до міського писаря див.: ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 676, стор. 33–37), тож на час смерті останнього йому належало вже 2 200 злотих (*Петришак Б.* „Лицар пера і каламаря”... С. 72).

ДОКУМЕНТ

**1629 р., квітня 19. Львів, Кампанівська кам'яниця. –
Тестамент львівського райці, доктора медицини Марціна Кампіана**

In nomine tuo dulcissime Jesv. Amen.

Ultima voluntas Marti[ni] Nouicampiani doctoris et consulis leopoliensis.

Volentem ducant fata, te duce summe Deus, Animam Corpus et facultates ita dirigo[r], profiteor fidem catholica[m] romanam, et cum nullis meis operibus ante Tribunal tuum o Magne Iudex subsistere possum, passione Saluatoris nostri Jesu Christi, intercessione Beatissimae Virginis Mariae semper virginis, suffragys omnium Sanctor[um], in manus tuos Creator reddo spiritum meum. Ergastulum hoc terrae et pulveri, meorum maiorum adycio, in loco per me constructo, viaticum huius miseriae de difficilis peregrinationis alys ita com[m]unico.

Długi, co mi kto winien został.

V Rzeczypospolitey Lwowskiey, tak według contractu, iako y według innouatiiey porachowawszy, com wziął do dnia dzisieyszego, a odrzucając insze adiuncta, contractus samey summy essentialney przychodzi mi szcerze y prawdziwie namniej piętnascie tysięcy złotych polskich.

V pana Jana Bernatowicza, syna starszego, według membrany, złotych polskich trzy tysiące.

V pana Torosa Bernatowicza, młodszego syna, według membrany, dwa tysiąca złotych polskich. Tych oboyga długów solutionem prolonguie ad festum Sanctae Agnetis w roku 1630.

U pana Marcina Rottendorfa złotych polskich dwanascieseth. // (3)

Pani Janowa Wolphowiczowa reszty na membran została czterysta złotych polskich. Reliqua condonantur.

V pana burgrabiego pana Krzykawskiego złotych dwiescie y osmdziesiąth, w tym czarek trzy, trzy łyzek, obrączka biała, pas kozacky, nozenki dwoie.

Od p[ana] Jana Dąbrowskiego łancuszek w ogniwa y łyzek iedynascie, które są przy panu Grynwaldzie, ale mu trzeba dac złotych trzydziesci. Na to oboie wziął pan Dąbrowsky ode mnie złotych dwiescie polskich.

Panny zakonne S[więtey] Clary wzięły złotych dwiescie, w których miednica y dwa kielichy, a z osobna ampułki złote we stu złotych polskich zastawięły.

Oycom bernardynom lwowskim po dwa razy na kielich złoty dałem wszytkiego złotych szescseth polskich.

Oycom bernardynom do Sokala złotych dwiescie polskich, w tym położyli nalewkę y miednicę złocistą.

Pannom S[więtey] Brigitty na krzyz biały złotych trzydziesci.

Item. Tymze pannom na monstrancią złotych trzysta.

Oycom franciszkanom po dwa razy na kielichy dwiescie złotych y zasię pułtorasta złotych. Condonantur im te pułtorasta złotych.

Pannom od S[więtey] Katarzyny na biały kielich złotych dwadziescia y cztery, condonantur.

Je[g]o m[os]ci panu podstarosciemu po dwa razy wszytkiego złotych trzysta, w tym iest łancuszek z smelcem y z perłami, y puzdro łyzek.

Panu Janowi Baptiscie na membran dałem szescdziesiąt złotych.

V Komonieckiego na interczyę iest prawny process złotych trzysta, osobliwie za owce. // (4)

V Swiderka na zapis złotych sto, ale odpuszczam pięćdziesiąt złotych.

W lonheriiey, według obrachowania, winno mi złotych szescdziesiąt.

Szmoyło, zyd z przedmiescia krakowskiego, za hanysz sto y dziewięćdziesiąt złotych winien.

Na folwarku Krzysztopha zeleznika, według zapisu prawdziwego y istotnego, długi tysiąc y pięćset złotych polskich.

Com ia komu winien.

Xiędzu dziekanowi zamoyskiemu nieboszykowi xiędzu Mikołaiowi Kisliuszowi essentialis summae do seminarium dwa tysiąca złotych polskich. Od których tak ex bono esse, iako y ex obligatione odkazuję vsum fructum złotych trzysta.

Tegosz xiędza dziekana zamoyskiego przy mnie są złotych polskich dwiescie do S[więtego] Stanisława legowanych, a przez pp. rayce do ołtarza swego assignowanych, od tych przy mnie czynszu za dwie lecie zatrzymanego złotych czternasce zostawa.

Od przerzeczonych dwóch tysięcy złotych pieniędzy dziekanskich oycom jezuitom lwowskiego collegium modo donatiuo, pro vna vice naznaczam sto y pięćdziesiąt złotych.

Panu Mikołaiowi Scholcowi złotych czterdziesci.

Szpitałowi Ducha S[więtego], tak ratione meliorationis emptionis Skniłowka, iako tesz zazywania poł szpitalnych, odkazuję pięćset złotych polskich, jednak oboygom potomkom moim ma bydz szpital przychylny.

Panu Alexandrowi Pallarecie z pozyczanych pieniędzy na prawo o Skniłowek przychodzi mu oddać złotych szescdziesiąt złotych y dwa, groszy pietnascie.

Panu Słowikowskiemu nieboszykowi z rozmaitey sprawy mogło by sie narachować złotych sto piedziesiąt polskich.

P[anu] Matyszowi Hayderowi z pięćdziesiąt złotych. // (5)

Panu Krzczonowiczowi złotych siedmdziesiąt.

P[anu] Jaroszowi złotych dwadziescia, które dał w Warszawie na sprawę moię Je[g]o m[os]ci p[anu] Swiezynskiemu.

Co sie dotyczyę priuatorum iniurias, które, Bóg zna, niewinnie y niesłusznie na mie vrząd zaciąga, obrachowawszy sie dobrze z sumnieniem moim y chcąc abundare iustitiâ, nie rozumiem, aby bądź errore, bądź to aliquo alio modo, miałem abo mogł vblizyć kogo więcej nad złotych szescset polskich.

Takze co kładzie vrząd na mie, o wyrąbanie lasow, o roboćiznę, acz na pozwolenie robocizn są zapisane consensy od vrzędu, y iusz to po powietrzu anni 1623 iest agitatum et decisum in collegio consul[ari], kędy pokazałem w tym, co mi tu niewinnie imponitur, niewinnosć moię, y nie wiem abym miał w czym, tak priuatis, iako y publico bono, praeiudicować, bom szedł po wszytkie lata exemplo inszych panow collegow moich, tosz czyniących, y nie vczynilem tak wielkiey, iako na m[n]ie kładą, szkody, mowię to fide integrâ et bonâ conscientiâ. Iz tak w tym, co panowie rayce pozwolili mnie, iako co exemplo aliorum lonherorum y panow radziec działo się, bądź co by tesz mogło z erroru, z negligentii, albo tesz cokolwiek z włomnosci ludzkiey stać się, nie mogą tego wyzey kłaść do tysiąca złotych polskich.

Zapisy wszytkie na majątności y grunty szcerze, prawdziwie y candide vrzędownie otrzymywałem.

Dispositio bonorum.

Naprzod przy kaplicy farskiej Campianowskiey na pietatis montem odkazuię pięć tysięcy złotych. Takiem sposobem, to iest tysiąc złotych polskich od nieboszyka oycy mego legowanych, pięćset złotych od p[ana] Dąbrowskiego, od paniey Piotrowey Wolphowicowey złoty ieden, a de // (6) bonis communibus y z pieniędzy spolnych trzy tysiące złotych y pięćseth naznaczam.

Tę pięć tysięcy maia bydz dawane vbogiem rzemieśnikom, wdowom, mieszanom y mieszkom bez wszelakiey nagrody.

W gotowiznie y w klejnotach Nachmanki zydwoki iest siedmnascie tysięcy złotych polskich.

A iz Pan Bóg raczył zdarzyć, ze na chwałę Panską, tak ku zbawieniu przodkow moich, iako tesz domu mego wszytkiego, zbudowałem kaplice przy kosciele farskim lwowskim. Słuszna y przystoyna aby tam chwała Panska mogła sie odprawować co prędzey. Przetosz iako iest ku zbawieniu domu wszytkiego zbudowana, tak tesz do odprawowania chwały Bozey, wszytcy się z dóbr pozostałych powinni, maia y będą przykładać. A tak ze wszytkiey summy pienięzney gotowey wzwysz mianowaney na dokonczenie kaplicy bez omieszkania z porządzeniem aparatow naznaczam dwa tysiąca złot[y]ch polskich.

Sługom Bozym kapłanom, których chcę mieć trzech mansionarzow, a czwartego probosza. Ci, nizli sie kaplica moia nie doporządzi, powinni będą odprawować v rzeźniczego ołtarza trzy mszy spiewane, jedna de B. V. Maria, druga de Nomine Jesu, trzecia Requiem, cum litanys suis, takze trzy lecty. A kiedy sie sporządzi kaplica, tedy to nabozenstwo od rzeźniczego ołtarza do kaplice Campianowskiey przenieść sie ma. Naznaczam na to z gotowych spolnych pieniędzy dwa tysiąca złotych polskich.

Tymze kapłanom do kaplice odkazuię y naznaczam Skniłowek, raz na to samo kupiony, ktorego Skniłowka iako po mieczu Jana, syna mego, administratorem y prouizorem czynię, który to syn powinien będzie dawać na kozdy rok z pomienionego Skniłowka sto czterdziesti złot[y]ch polskich. // (7) Ciz kapłani będą mieć legatum oycy mego do tey kaplice złotych pięćseth, z których ma isć czynsz po złotych czterdziesti na rok.

Będą tedy mieć trzy oycow mansionarzow, w tey kaplicy służący, na kozdy rok po złotych osmdziesiąt, a proboszcz czwarty sto złotych co rok, którego to proboszcza chcę mieć na potym, iesli z wola będzie Panska, Mikołaiia siostrzenca mego, paniey Zuzanny Ostrogorskiey, siostry mey miłey, syna. Wolno tesz będzie paniey siostrze moiey złotych pięćset, przez oyca naszego nieboszczyka zapisanych, na proboszcza wlać y obrócić, według zapisu nieboszczykowskiego.

A iako spolne opatrzenie przerzeczoney kaplicy czyniemy, tak tesz spolne jus patronatus podawania tak proboszcza, iako y trzech mansionarzow zachowuiemy sobie, przybrawszy do tego powinnych y pokrewnych do zobopolney rady. Teraz iednak zarasz naznaczam proboszczem do kaplicy moiey xiędza Krzysztopha Sikorskiego, z mansionarzow xiędza Jakuba Rozbickiego, xiędza Kobyleckiego y xiędza Andrzeia. Tych praesentować J[ego] M[ości] xiędzu ordinariszowi ad inuestiendum.

Tak chwałę Bożą odprawiwszy, resztę w gotowych pieniądzech wzwysz specíficowanych na czworo dziełę. Sześć tysięcy polskich zenie, sześć tysięcy Janowi synowi, szesc tysięcy corce Zuzannie, a na czwartym szęści tysięcy złotych czynię haeredes pauperes, ignorantes, esurientes, sitientes y na insze pia opera, które bydz mają przy kaplicy per modum montis pietatis et formam fraternitatis misericordiae, y takim sposobem odprawowane y rozdawane: niezapominając ztąd mieć poprawę kapliczną co rok y ochędozenie iey, takze y anniuersarz, takze y tricezimy. // (8)

Pieniądzy, naznaczone Janowi synowi, Zuzannie corce y haeredibus pauperum, mają bydz czasy wiecznemi przy kaplicy, które fraternitas y exequutores mają dawać ciuibus ditioribus et nobilibus na fanty, biorąc octo pro singulis centum, którym to exequutoribus et fraternitati za pracą od kozdego sta złotych ieden złoty. Janowi zasie, corce y haeredibus pauperum po siedmi złotych od sta.

Za exequutory do kaplice, do proboszcza y mansionarzow kaplicznych naznaczam dwóch z Ich M[ości] capituły y dwóch z pp. radziec, y pokrewnych cum haeredibus, saluam visitationem loci ordinario zachowawszy co rok.

O bractwo proszę, iesliby sie iakie porządne mogło zdać, aby exequutorowie y tutorowie obmyslili.

Oycowie vicarie farscy praetenduią sobie mieć meszne z Tembryczowskiey maiętnosci y z Kaliczey góry, ale podług compromisu miasta z niemi zawartego y sprawy, którą wygrał p[an] Marek Ostrogorski, szwagier mój, v J[ego] K[rólewskiy] M[ości], nie mają zadnego. Jednak o to dla lepszego vspokoienia odkazuię im z spolnych pieniędzy dwiescie złotych.

Bona stantia et illorum diuisio.

Janowi synowi w kamiennicy Campianowskiey pro illius paternali sorte naznaczam gmachy wszystkie przednie tak, iako iest dział, zostawiwszy namilszey paniey siostrze moiey połowicę izby z sklepikiem na dole y piwnic dwóch pod tąz izbą dozywotne, wolne y swobodne vzywanie, po której smierci synowi do iego części wszystko sie przywróci.

Zuzannie corce pro sorte illius paternali indermaszek wszytek w teyze kamiennicy naznaczam tak, iakom sam trzymał y vzywał.

Zenie za iey trzecią część zenską kamiennicę wszytkę Szalinską, iako która z iey domu wyszła. // (9)

Przedmieyską maiętnosc tak rozrządzam.

Janowi synowi naznaczam Białocerkiew z blechem starym y z cegielnią. Takze y dwór nowy zaczęty, którego budynek ma sie konczyć z iego prowentow.

Tembryczowska vlica y Campianowska Wola przedmiestkie maiętnosci zostawiają, ktore, przeciwko trudnoscio[m] Biłocerkwi, tak sprawiedliwie y slusnie na dwoię dzieł. Jedna część Tymbryczowska* vlica po płoty ogrodu p[ana] Szolca doctora y po prochniã. Tę zenie za iey trzecią część przedmieyskiey maiętnosci naznaczam. Druga części Campianowska Wola z dworkiem, z prochniã, z młynkiem y z ostatkiem osady Zuzannie corce moiey.

Patronow testamentu tego naznaczam.

Naprzod jasnie wielebnych je[g]o m[ó]sci xiędza Jakuba Zadzika, biskupa chełmskiego, canclerza coronnego, mego zawsze wielce m[ó]sciwego patrona y dobrodzieia. Po niem je[g]o m[ó]sci xiędza arcybiskupa teraznieyszego, mego takze wielce m[ó]sciwe[g]o pana y mecenata. Takze po niem successorow ich m[ó]sci. Trzeciego p[ana] Woyciecha Zimnickiego, pisarza wrzędu panow radziec lwowskich, przyiaćiela mego wielkiego, ktoremu z dóbr y z prowentu dzieci moich, ad sustentandas quasus rei domesticae illius, difficultates et necessitates, maią dziatki me dawac na kazdy rok po dwiescie złotych polskich.

W ruchomych dobrach, rzeczach, szatach, szrebrze, kobiercach y w inszych materiach takowã dispositiã, iako z dóbr moiã wlasną pracã nabytych, czynię. Je[g]o m[ó]sci xiędzu canclerzowi coronnemu, memu m[ó]sciwemu panu y patronowi, naznaczam nalewkã y z miednicã srebrne złociste.

Je[g]o m[ó]sci xiędzu arcybiskupowi credens naywiększy.

Je[g]o m[ó]sci x[iędzu] Skrobiszewskiemu kubek w grono wina.

Je[g]o m[ó]sci x[iędzu] Stephanidesowi kubek macicowy.

P[anu] Woyciechowi Zimnickiemu dwa lichtarze srebrne. // (10)

Panicy Zuzannie, sistrze moiey miłey, konewkę srebrną.

P[anu] doctorowi Poznancykowi, p[anu] Woyciechowi Ostrogorskiemu y ich małzonkom szaty wszytkie y materie, zostawiwszy na pogrzeb sobie sztukę adamaszku.

P[anu] doctorowi Marcinowi Korzeniowskiemu kociełek srebrny.

Je[g]o m[ó]sci x[iędzu] Oczkowskiemu sklenicę srebrną.

Vrzędowi pp. radziec, collegom moim miłym, cztery kobierce srednie dywanskie na obicie formy. Dla więszego ochędostwa kaplice moiey trzy kobierce moie wielkie dywanskie y cztery melibanskie nowe.

Studentowi Nowopolczykowi złotych pięćdziesiąt.

Baranowi chłopcu złotych pięćdziesiąt.

Miskowi złotych dziesięć.

* Так у тексті.

P[anu] Janowi Massaremu kobierzec melibanski.

Kucharce y inszey czeladzi po złotych dwudziestu.

Pogreb na wołą y baczenie opiekunow wyzey mianowanych puszczam, z dóbr y pieniędzy spolnych gotowych.

Syna wszytka kuchenna y sprzęt kuchenny zenie mey naznaczam. A nadto in recompensam bonorum mobilium złotych trzysta polskich.

Bydło, konie, kareta y wozy przy Skniłowku.

Za opiekuny synowi y corce, takze ich dobrom, poką lath mieć nie będą. Na pierwszą opiekunką, dozorczyną y sprawczyną namilszą siostrę swoją panią Zuzannę Ostrogorską naznaczam, a przy niey ich m[os]ci xiędza Skrobiszewskiego, x[iędza] Stephanidesa, p[ana] Woyciecha Zimnickiego pisarza y pana Jana Massarego.

Zenie mey naznaczam za opiekunow je[g]o m[os]ci xiędza Oczkowskiego kanonika y p[ana] Marcina Korzeniowskiego doctora, rayce lwowskiego.

Niechay ze Pan Bóg naywyższa dobroć o tym wszytkim zawiadue y rządzi. // (11)

A iz pan Mikołay Massary vpomina sie srebra zastawnego w osmidziesiath czerwonych złotych, które na ten czas szły po złotych szesci, a zaniedbał wykupna przez lath więcey, nizeli dziesięć, tedy aczby miały by bydz tak dalece nie wspomniane, o to iednak daruię mu, albo przywracam, złotych sto.

Jeslibym co przepomniał, a było by co godnego, to zlecam pp. opiekunom y miłey paniey sistrze moiey, aby ona wniwczym summienia mego nie zawodziła, ani nie naruszała.

Corki moiey Zuzanny przy paniey sistrze miłey moiey chcę mieć mieszkanie koniecznie, y wychowanie.

Działo sie we Lwowie w mieszkaniu moim kamiennice Campianowskiey, dnia dziwiętnastego kwietnia Roku Panskie[g]o 1629.

Na co dla lepszey wiary y pewności ręką swą podpisałem się y pieczęć przycisnąłem. Takze vrzędu przytomnie będących y czytania testamentu tego słuchaiących, aby sie podpisali prosilem, iako vrząd y swiadkowie oczywisci.

Marcin Campian, doctor, mp.

Joannes Alnpek, aduocatus et consul

P[ate]r Florianus Nazarcouius, vicarius

leopol[iensis], vti testis, mp.

eccl[essi]ae metropol[itanae]

Martinus Korzeniowsky, medicus et

leopoliens[is], mp.

consul leopolien[is], mp.

Jan Schulcz, scabinus, mp.

Valentinus Scholcz, scabin[us] iurat[us],

Jan Massary, scabinus, mp.

mp.

Albertus Zimmicky, ciuitatis

leopolien[is] notarius iurat[us], mp.

Magister Laurentius Smialecky,

publicus et iudicij leopolien[is] n[ota]rius, mp.

Locus sigilli.

Центральний державний історичний архів України у Львові, ф. 52 (Матісрат м. Львова), оп. 2, спр. 676, стор. 2–11. Копія, вписана в міську книгу.

Переклад

В ім'я Твоє найсолодший Ісусе. Амінь.

Остання воля Марціна Новокампіана, доктора і райці львівського.

Бажаючого доля веде, тебе веде найвище Бог, Душу Тіла та здібності так проваджу, освідчую католицьку римську віру, і з жодними моїми діяннями перед твоїм Трибуналом, о Великий Судде, витримати зможу, мукою Спасителя нашого Ісуса Христа, заступництвом Пресвятої Діви Марії приснодіви, голосами усіх Святих, в руки твої, Творцю, віддаю мою душу. Цей склеп із землі та пороху, мною зведений, при допомозі моїх предків, так розподіляю віатікум у цій біді для складних подорожей іншим.

Борги, що мені хто винен залишився.

У Львівської Речі Посполитої, так згідно контракту, як і згідно оновлення порахувавши, що взяв до сьогоднішнього дня, а відкидаючи інші обставини, контракт самої суми фактичної приходиться мені щиро й правдиво найменше п'ятнадцять тисяч злотих польських.

У пана Яна Бернатовича, старшого сина, згідно мембрани, злотих польських три тисячі.

У пана Тороса Бернатовича, молодшого сина, згідно мембрани, дві тисячі злотих польських. Тих обох боргів виплату продовжую до свята Святої Агнеси в року 1630-му.

У пана Марціна Роттендорфа злотих польських дванадцять сотень.

Пані Янова Вольфовічова решти на мембрані залишилася чотириста злотих польських. Решту дарую.

У пана бургграфа пана Кшикавського злотих двісті і вісімдесят, в тому чарок три, три ложки, біла обручка, козацький пояс, два ножики [з футляром].

Від пана Яна Домбровського ланцюжок кільцями і ложок одинадцять, котрі є при пану Гринвальді, але йому потрібно дати злотих тридцять. За це взяв пан Домбровський від мене двісті злотих польських.

Панни законні Святої Клари взяли злотих двісті, в котрих мідницю і два келихи, а окремо скляночки золоті в сто злотих польських заставили.

Отцям бернардинцям львівським по два рази на келих золотий дав всього злотих шістсот польських.

Отцям бернардинцям до Сокаля злотих двісті польських, у тому поклали наливку і мідницю золотисту.

Паннам Святої Бригіди на хрест білий злотих тридцять.

Також тим же паннам на монстрацію злотих триста.

Отцям францисканцям по два рази на келихи двісті злотих і ще півтора злотих. Дарую їм ті півтора злотих.

Паннам від Святої Катерини на білий келих злотих двадцять і чотири, дарую.

Його милості пану підстарості по два рази всього злотих триста, у тому є ланцюжок зі шмельцем і з перлами, та скриня ложок.

Пану Янові Баптисті на мембран дав шістдесят злотих.

У Комонєцького на інтерцизу є правовий процес злотих триста, особливо за вівці.

У Свідерка на запис злотих сто, але відпускаю п'ятдесят злотих.

У лонгерії, згідно підрахунку, заборговано мені злотих шістдесят.

Шмойло, єврей з Краківського передмістя, за аніс сто і дев'яносто злотих винен.

На фільварку Кшиштофа залізняка, згідно правдивого і фактичного запису, боргу тисяча і п'ятсот злотих польських.

Що я кому винен.

Ксьондзу замойському деканові небіжчикові ксьондзу Міколаю Кіслішу фактичної суми до семінарії дві тисячі злотих польських. Від яких так з добра є, як і з зобов'язання відказую уживання прибутку злотих триста.

Того ж ксьондза замойського декана при мені є злотих польських двісті, легованих до Святого Станіслава, а панами райцями до свого вівтаря асигнованих, від тих при мені чиншу, затриманого за два роки, злотих чотирнадцять залишається.

Від названих двох тисяч злотих деканських грошей отцям єзуїтам львівського колегіуму дарованим способом, на один раз призначаю сто і п'ятдесят злотих.

Пану Міколаю Шольцові злотих сорок.

Шпиталю Святого Духа, так з рації меліорації покупки Скнулівка, як також вживання шпитальних полів, відказую п'ятсот злотих польських, однак обом потомкам моїм має бути шпиталь прихильним.

Пану Александрові Палляреті з позичених грошей на право щодо Скнулівка випадає йому віддати злотих шістдесят злотих і два, грошів п'ятнадцять.

Пану Словіковському небіжчикові з розмаїтих обставин могло би належати злотих сто п'ятдесят польських.

Пану Матіашові Гайдерові зо п'ятдесят злотих.

Пану Кжчоновичові злотих сімдесят.

Пану Ярошові злотих двадцять, котрі дав у Варшаві на мої справи його милості пану Свежинському.

Що стосується приватних кривд, котрі, Бог знає, невинно і неслухно на мене уряд накидає, порахувавши добре зі своїм сумлінням і прагнучи перевищити справедливістю, не розумію, аби чи помилкою, чи то дещо іншим способом, мав або міг образити когось більше за шістсот злотих.

Також що кладе уряд на мене, щодо вирубування лісів, щодо відробітків, хоч на дозвіл відробітків були записані консенси від уряду, і вже то після пошесті року 1623 є порушене і вирішене в раєцькій колегії, коли показав в тому, що мені невинно накладалося, невинність мою, і не знаю, чи мав в чомусь, так приватно, як і публічному добру, перешкоджати, бо йшов упродовж усіх років прикладом інших панів колег моїх, які так само чинять, і не вчинив так великої, як на мене кладуть, шкоди, говорю то [з] вірою повною і добрим знанням. Що так у тому, що пани райці дозволили мені, як то прикладом інших лонгерів

і панів райців діялося, чи що би теж могло з помилки, з недбалості, або теж що-небудь зі слабкості людської статися, не могу того вище класти до тисячі злотих польських.

Усі записи на маєтності і ґрунти широ, правдиво й учтиво урядово отримував.
Диспозиція маєтків.

Найперше при Кампіанівській фарній каплиці на гору побожності відказую п'ять тисяч злотих. Таким способом, тобто тисячу злотих польських від небіжчика мого батька легованих, п'ятсот злотих від пана Домбровського, від пані Пйотрової Вольфовичової злотий один, а зі спільних маєтностей і зі спільних грошей три тисячі злотих і п'ятсот призначаю.

Ті п'ять тисяч мають бути надавані вбогим ремісникам, удовам, міщанам і міщанкам без усілякої нагороди.

У готівці і в клейнодах Нахманки єврейки є сімнадцять тисяч злотих польських.

А що Пан Бог зволив трапитися, що на хвалу Богу, так до порятунку моїх предків, як теж усього мого дому, збудував каплицю при львівському фарному костелі. Слушна і пристойна аби там хвала Божа могла відправлятися чимшвидше. Тому як є для порятунку усього дому побудована, так також для відправлення хвали Божої, усі з наявних маєтностей повинні, мають і будуть прикладатися. А так з усієї грошової готівкової суми вищезгаданої на завершення каплиці без затримки зі спорядженням аксесуарів призначаю дві тисячі злотих.

Слугам Божим капланам, котрих хочу мати трьох мансіонарів, а четвертого пробоща. Ті, якщо моя каплиця не облаштується, повинні будуть відправляти перед різницьким вівтарем три служби співані, одну до Найсвятішої Діви Марії, другу до Ім'я Ісуса, третю Реквієм, зі своїми литіями, також три читані. А коли спорядиться каплиця, тоді то богослужіння від різницького вівтаря до Кампіанівської каплиці перенестися має. Призначаю на це зі спільних готівкових грошей дві тисячі злотих польських.

Тим же капланам до каплиці відказую і призначаю Скнулівок, раз на те саме куплений, котрого Скнулівка як по мечу Яна, мого сина, адміністратором і провізором роблю, котрий то син повинен буде давати на кожен рік зі згаданого Скнулівка сто сорок злотих польських. Ті ж каплани буду мати запис мого батька до тієї каплиці злотих п'ятсот, з яких має йти чинш злотих сорок на рік.

Будуть тоді мати три отці мансіонарії, що служитимуть у тій каплиці, на кожен рік по вісімдесят злотих, а пробощ четвертий сто злотих на рік, котрим то пробощем хочу мати на потім, якщо ж воля буде Панська, Миколая сестринця мого, пані Зузанни Острогорської, сестри моєї милої, сина. Вільно теж буде пані сестрі моїй злотих п'ятсот, батьком нашим покійником записаних, на пробоща влити й обернути, відповідно до небіжчиківського запису.

А як спільне забезпечення названої каплиці чинимо, так теж спільне право патронату подавання так пробоща, як і трьох мансіонарів залишаємо собі,

додавши до того посвоячених і кровних до спільної ради. Тепер однак зараз призначаємо пробощем до моєї каплиці ксьондза Кшиштофа Сікорського, з мансіонаріїв ксьондза Якуба Розбіцького, ксьондза Кобилецького і ксьондза Анджея. Тих презентувати його милості ксьондзу-ординарію для впровадження.

Так хвалу Богу відправивши, решту в готівкових грошах вище названих на четверо ділю. Шість тисяч польських дружині, шість тисячі Янові синові, шість тисяч доньці Зузанні, а на четвертих шести тисячах злотих роблю спадкоємцями вбогих, невинних, голодних, спраглих і на інші побожні діяння, котрі мають бути при каплиці у спосіб гори побожності та формі братства милосердя, і таким способом провадитися і роздаватися: не забуваючи звідти мати капличний ремонт щороку і спорядження її, також і річницю, також і трицезими.

Гроші, призначені Янові сину, Зузанні доньці й спадкоємцям убогих, мають бути вічними часами при каплиці, котре братство й екзекутори мають давати міщанам заможним і шляхтичам на фанти, беручи вісім від кожної сотні, котрим то екзекуторам і братству за працю від кожних ста злотих один злотий, Янові ж, доньці і спадкоємцям убогих по сім злотих від ста.

За екзекуторів до каплиці до пробоща і мансіонаріїв капличних призначаю двох з їх милості капітули і двох з панів райців і кровних зі спадкоємцями, недоторкану перевірку місця порядно зберігши щороку.

Щодо братства прошу, якщо б якесь порядне могло здатися, аби екзекутори і опікуни обмірковували.

Отці вікарії фарні претендують мати собі месове з Тембричовської маєтності та з Калічої гори, але згідно компромісу міста з ними укладеного і справи, котру виграв пан Марек Острогорський, мій швагер, у Його Королівської Милості, не мають жодного. Однак щодо того для ліпшого заспокоєння відказую їм зі спільних грошей двісті злотих.

Нерухомі маєтності та їх розподіл.

Янові синові в Кампіанівській кам'яниці за його батьківську частину призначаю усі передні приміщення так, як є поділ, залишивши наймилішій пані сестрі моїй половину кімнати зі склепиком внизу і дві пивниці під тією ж кімнатою пожиттєво у вільне і свобідне використання, по смерті котрої синові до його частини все повернеться.

Зузанні доньці моїй за її батьківську частину всі задні приміщення в тій же кам'яниці призначаю так, як сам тримав і живав.

Дружині за її третню частину жіночу всю кам'яницю Шалінську, як таку, що з її дому вийшла.

Передміською маєтністю так розпоряджаюся.

Янові синові призначаю Білу Церкву зі старою білильнею і з цегельнею. Також і новий двір розпочатий, котрого будинок має бути завершеним з його прибутків.

Тембричовська вулиця і Кампіанівська Воля передміські маєтності залишаються, котрі всупереч труднощам Білої Церкви, так справедливо і слушно на двоє ділю. Одну частину Тембричовська вулиця по плоти городу пана Шольца доктора і по порохівню. Ту дружині за її третю частину передміської маєтності признаю. Друга частина Кампіанівська Воля з двориком, з порохівнею, з млинком і з залишком осади Зузанні доньці моїй.

Патронів тестаменту цього признаю.

Найперше ясно велебних його милість ксьондза Якуба Задзіка, холмського єпископа, коронного канцлера, мого завжди вельми милостивого пана патрона і добродія. По ньому його милість ксьондза архієпископа теперішнього, мого також вельми милостивого пана і покровителя. Також по ньому наступників їх милості. Третього пана Войцеха Зимницького, писаря уряду панів райців львівських, приятеля мого великого, котрому з маєтків і з прибутку моїх дітей, для стримування порушень майна домашнього того, труднощів і небезпек, мають дітки мої давати на кожен рік по двісті злотих польських.

У рухомих маєтках, речах, шатах, сріблі, коверцях та інших матеріях, як з набутих моєю власною працею маєтків, таку диспозицію чиню. Його милості ксьондзу канцлеру коронному, моєму милостивому пану і патрону, признаю наливку і з мідницею срібні позолочені.

Його милості ксьондзу архієпископу креденс найбільший.

Його милості ксьондзу Скробішевському кубок в гроно вина.

Його милості ксьондзу Стефанідесові кубок винний.

Пану Войцехові Зимницькому два ліхтарі срібні.

Пані Зузанні, сестрі моїй милій, конівку срібну.

Пану докторові Познанчику, пану Войцехові Острогорському та їх дружинам шати усі і матерії, залишивши на похорон собі штуку адамашку.

Пану докторові Марцінові Коженювському казанок срібний.

Його милості ксьондзу Очковському шклянницю срібну.

Урядові панів райців, колегам моїм милим, чотири коверці середні диванські на оббиття форми. Для більшого спорядження моєї каплиці три коверці мої великі диванські й чотири мелібанські нові.

Студентові Новопольчикові злотих п'ятдесят.

Баранові хлопцю злотих п'ятдесят.

Миськові злотих десять.

Пану Янові Массарі коверець мелібанський.

Кухарці та іншій челяді по злотих двадцяти.

Похорон на волю і бачення опікунів вище назначених віддаю, з маєтностей і грошей спільних готівкових.

Увесь кухонний посуд і кухонне спорядження дружині моїй признаю. А понад то в компенсацію рухомого майна злотих триста польських.

Худоба, коні, карета й вози при Скнилівку.

Опікунами синові і доньці, також їх маєтностям, поки років мати не будуть. На першу опікунку, наглядачку і виконавицю наймилішу сестру свою пані Зузанну Острогорську призначаю, а при ній їх милість ксьондза Скробішевського, ксьондза Стефанідеса, пана Войцеха Зимницького писаря і пана Яна Массарі.

Дружині моїй призначаю опікунами його милість ксьондза Очковського, каноніка, і пана Марціна Коженювського, доктора, райцю львівського.

Нехай же Пана Бога найвища доброта щодо того всього завідує і управляє.

А що пан Міколай Массарі поминається срібла, заставленого за вісімдесят червоних злотих, котрі на той час йшли по злотих шести, а занедбав викуп на більше років, ніж десять, тоді хоч би мали би бути так далеко на згадувані, щодо того однак дарую йому, або повертаю, злотих сто.

Якщо б щось призабув, а було б що гідного, то доручаю панам опікунам і милій пані сестрі моїй, аби вона ні в чому сумління мого не підводила, ані не порушувала.

Доньці моїй Зузанні при пані сестрі моїй милій хочу мати проживання обов'язково, і виховання.

Діялося у Львові в помешканні моєму кам'яниці Кампіанівській, дня дев'ятнадцятого квітня Року Божого 1629.

На що для ліпшої віри й певності рукою своєю підписався і печатку притиснув. Також уряду особисто перебуваючих і читання тестаменту цього слухаючих, аби підписали просив, як уряд і свідки очевидні.

Марцін Кампіан, доктор, рукою
власною.

Ян Альнпек, вїйт і райця львівський,
як свідок, рукою власною.

Отець Флоріан Назаркович,
вікарій костелу митрополичого
львівського, рукою власною.

Марцін Коженювський, лікар і райця
львівський, рукою власною.

Ян Шольц, лавник, рукою власною.

Валенти Шольц, лавник
заприсяжений, рукою власною.

Ян Массарі, лавник, рукою власною.

Войцех Зимницький, міста
львівського писар заприсяжений,
рукою власною.

Магістр Вавжинець Смялецький,
публічний і суду львівського писар, рукою власною.

Місце печатки.

The testament of the Lviv patrician Marcin Kampian (1629)

Oksana VINNYCHENKO

*Ukrainian Catholic University,
Faculty of Humanities, Department of Modern and Contemporary History of Ukraine,
2a Kozelnytska str., 79026 Lviv, Ukraine
vinnychenko@ucu.edu.ua*

The testament of the Lviv patrician and the doctor of medicine Marcin Kampian was concluded shortly before his death on April 19, 1629. The act of the latest will of this prominent person contains information about his property, debts, charity, the desire to save souls and conflict with the city. The text of the will is quite simple in composition, does not contain the complications of common for the testaments formulas, but includes citations from the ancient philosophers and the Holy Script. He equally divided his property between his son and daughter, not forgetting to allocate a third of the property to his wife. M. Kampian chose important people of Lviv as the protectors of his last will.

Keywords: testament, Marcin Kampian, Lviv in the XVIIth century, bourgeois, succession, charity.

Testament lwowskiego patrycjusza Marcina Kampiana (1629 r.)

Oksana WINNYCZENKO

*Український Університет Католицький,
Відділ Гуманістичний, Заклад Новоżytної і Współczesnej Historii Ukrainy,
ul. Kozelnycka 2a, Lwów 79026, Ukraina
vinnychenko@ucu.edu.ua*

Testament lwowskiego patrycjusza i doktora medycyny Marcina Kampiana został spisany 19 kwietnia 1629 r., niedługo przed jego śmiercią. Akt ostatniej woli tego zanego mieszczanina zawiera informacje o jego majątku, długach, dobroczynności, dążeniu do zbawienia swojej duszy, ale także o konflikcie z miastem. Kompozycja treści testamentu nie jest skomplikowana, nie zawiera większości typowych dla testamentów tego okresu formuł, lecz cytaty z antycznych filozofów i Pisma Świętego. Testator podzielił swój majątek po równo między córkę i syna, nie zapominając też zapisać odrębnej części żonie. Na patronów swego testamentu M. Kampian wyznaczył wpływowe osoby w Rzeczypospolitej, w tym i we Lwowie.

Słowa kluczowe: testament, Marcin Kampian, Lwów w XVII wieku, mieszczanin, spadek (sukcesja), dobroczynność.